

Pređen vam še več napišem, je nujno da se predstavim. Delavčev sin sem, moj stari oče »krampa« na železnici. Odtod moje simpatije napram vsem tistim, ki si s silo svojih mišic pridobivajo kruh. Kot dijak sem jedel odpadke v bolniški kleti in tako sem se prevrival skozi šole. Bil sem tudi zaročen, a moja zaročenka je prejemala poleg mojih pisem tudi pisma »inteligentnih gospodov«. Slednjic ji je pisal tudi neki mornar iz »boljše familije«.

Ker nisem bil niti »inteligentne« niti iz »boljše familije«, je prestala najina korespondenca. To se mi bo zgodilo najbrž tudi z Vami po tem mojem pismu.

Ko bi moja zaročenka slišala vse pripombe tega »dobro vzgojenega« mornarja iz »boljše familije«, bi se naveličala tega dopisovanja.

Kaj takega se zgodi lahko tudi vam, če se vam javi eden izmed uglednih gospodičev z zagrebškega korza kot »inteligentnega gospoda«, da vam ubije monotonijo vasi. Na korzu bo pripovedoval svojim drugim sigurno sledeče: »Dopisujem z neko eksočično vaško goskico, z učiteljico«.

To bo res prelepo za Vas in za naš učiteljski stan!

Predlagam vam mesto tega rajši nekaj boljšega. Za pričetek naj ne bo pretežko:

Ste že opazovali prekrasne barve jesenske in zimske prirode, sončne zahode za belo zasneženimi vršci, ste že kdaj uživali v vsej tej lepoti? Mogoče bi zamogli z dnevnimi sprehodi ubiti monotonijo vasi.

Imam star radio aparat. Nekako škrebeta, a vendar uživam ob njem. Včasih mi zapoje iz njega prav objestno Dvořkova »Humoreska« ali odlomek Wagnerjeve glasbe — in uživam, nenavadno uživam — ubijam monotonijo vasi.

Ste li čitali »Durdico Ogičeve«? Jaz sem jo pred nedavnim časom ponovno čital in užival v (čeprav že zastareli) romantični (saj danes te ni več, vsaj v »Malih oglasih« je ni). Čital sem knjigo in mislil na neko tovarišico iz bližnje okolice, katere konec je bil žalostnejši nego Ogičin. Zbolela je na jetiki in umrla v Stenjevcu. Poznate li »Branko« Senoe? — Res je, Senoa je zastarel, ali... Čitajte Cankarjevega »Martina Kačura«. Ze četrtič ga čitam. Tako ubijam monotonijo vasi.

Tudi, če Vas knjige ne zanimajo, bi jih morali vzeti v roke. Ne samo kak roman, temveč tudi kako strokovno knjigo. Ali ste mogoče prinesli za učiteljska preveč znanja? Sumim v to! Ste li na učiteljsku čuli kaj o praktični psihoanalizi, ki bi vam kot učiteljici bila tako potrebna? Ste li n. pr. že kdaj videli, kako se raziskuje inteligenca deteta? Mislite, da bi vam bilo to odveč? Kaj veste o psihoanalizi, o individualni psihologiji? Ko bi vedeli, kako potrebno vam je to znanje! Ne vem, če vam je znano Vaše vaško dete? Mogoče smatrate Vi spoznavanje slednjega odvisnim.

Naj vam na hitrico povem nekaj iz svojega razreda:

Ko pride otrok k meni v šolo, je toliko zapuščen, da ne zna niti lastnega imena. Nikdo se ni v predšolski dobi zanj zanimal. Njegov prihod na svet je bil mogoče pričakan z nevoljo, a ne z veseljem. Malo je pojmov, ki jih prinese s seboj. Čudi se višini vaškega stolpa in svojim naočnikom, čudi se vsemu. V šolo pride preplašen, bos, raztrgan in lačen — v splošnem tako neobglen, da Vas zaboli srce, če ga pogledate. Da bi bil prihod v šolo čim bolj svečan, je eden oblekel mesto srajce sestrično »bluzo«, a drugi je obul materine čevlje, ki so mu za 7 števil preveliki. Tega ni napravil radi komedije, marveč, ker drugega ni bilo. Oni tam je ves hrastav, drugemu teče gnoj iz ušesa, da se širi neznojni smrad po vsej šolski sobi. Nekateri je zaspan, ker ga je utrudila pot v šolo. Prišel je tam izza tretjega brda po blatnih potih in kolovozih. Namesto mleka so se napili žganja, da »bi bili močnejši«. Trebušček jim je

da ne bi pozabil na kak steber, ko jih ima država toliko.

Potem se do večera ni zgodilo nič hudega. Le, ko so šli iz pisarne, mu je tovariš kmetijski referent Janez Skorec previdno omenil, da je slišal nekaj o praznem učiteljskem mestu pri Svetem Florijanu. Saj on nikakor ne misli zahtevati kake usluge, le pripomnil bi rad, kaj je njegovo objektivno mnenje. Na prazna službena mesta naj bi postavljali take ljudi, ki bi razumeli kaj o kmetijstvu in o reji malih živali. Posebno pridejo v poštev štajerske kokoši.

Tovarišu ni mogel odreči. Precej si je zapisal, da mora novi svetoflorijanski učitelj poznati štajerske kokoši.

Zvečer sta ga v krčmi »Pri ponižnem meščanu« prijela še dva. Upokojeni profesor Andrej Seme je izrazil željo, naj bi se novi učitelj posvetil nabiranju narodnega blaga. Ni lepšega in za narod koristnejšega posla, kot je ta. Okrajni zdravnik dr. Macola je pa kategorično zahteval, naj pošljejo k Svetemu Florijanu v Skalah človeka, ki se razume na higieno in prvo pomoč ter bo ustanovil Rdeči križ in Protituberkulozno ligo.

Med tednom so se oglasili še nekateri. Pri Svetem Florijanu bi bilo treba ustanoviti vremensko opazovalnico, naj se izbere primerne učitelja. Tudi zastran pogodovanja naj poskrbi in organizira ljudi. Regulacija Florijansčice se ni izvedena, naj ga lokalni faktorji zaposlijo pri tem. Kmetje so poslali pismo, da hočejo takega, ki bo ustanovil in vodil Mlekarsko zadrugo.

Toda, ko je prišel čas, se niti pouk ni mogel pričeti. Oblast ni poslala sploh nobenega učitelja, kajti do Svetega Florijana v Skalah je daleč in so poti jako nerodne.

trd, poln glist, pod očmi črni podočnjaki. Mnogi smrdé po urin. »Spimo oblečeni na klopi«, tako pravijo. — Ne morem vzbuhati in občutiti napram njim usmiljenja, ker usmiljenje človeka ponižuje. Občutiti hočem veliko in iskreno ljubezen — oče jim bom, več nego oče. — Ko bi vedeli, kako rad jih imam in kako težko se ločimo v četrtem razredu! Krasen občutek je to, biti zapisan v stotinah teh srček, imeti zavest, da ste Vi, njihova učiteljica, pojem, ki ga ni lepšega in bolj vzvišenega. Ali je pri Vas tudi tako? Ne dopustite, da zvedo, da jih ne marate, da vam je radi tega »monotonno«, ker ne mislite nanje... Če zvedo, ste propadli v njih očeh. Ali mislite, da to ni važno?

Z dvorišč moje vasi, po jarkih ob cesti teče gnojnica. V leseni koči, pod slamatim krovom spi oni, ki hrani Vas in mene in stotine drugih. »Mrak« in gosto blato povsod. Ste li kdaj pomislili, zakaj ste prišli v ta »mrak«? Mogoče radi tega, da poiščete tu »inteligentnega gospoda«, ki vam pomaga »ubijati monotonijo vasi«? Veste kako oni v »mraku« imenujejo take ljudi? Imenujejo jih »pokvarjena gospoda«.

Pojdiva v mrčni noči v hišo teh ljudi! »Edina postelja v hiši« vprašate. Da, edina! In na njej se stiska jetična babica z najmlajšim vnučkom. Tudi mati in oče se stiskata na tej postelji. Očetu so noge še blatne z njive. Utujenost mu ni dala, da bi si jih očistil. — Čudite se jetični babici v zdravem vaškem okolju? Mnogo ironije je na tem svetu! — S čim so pokriti? Odeja je bila to nekdanj, tovarišica. A otroci na peči, na tleh — pokriti so z vrečami. — Čudite se ostankom hrane na mizi. Pustite to, če imate slab želodec! Ne bežite šel! Oral in pol zemlje imajo v ilovnatem bregu — težka zemlja! Na tem kosu je travnik in njive, a pašnik je ono prepotje tam. Edina krava vleče plug in daje mleko. Za njo mu je več nego za dete, če oboli eno od teh dveh.

To sem zagrabil kar tako z vrha, s pestjo, kar je pač plaval na površju in še to je tako strašno. — Ali je tudi pri vas na vasi tako. Ali Vas vest kdaj peče? Človek seveda ni kriv, ali neugodno je vendar — zelo neugodno. —

Koncert UPZ

V ponedeljek 10. t. m. je priredil UPZ volkni koncert v veliki dvorani Filharmonije v Ljubljani. Ze zadnjič smo priobčili nekaj misli o tem nastopu, ki so ga potom radia lahko poslušali tudi tovariši in tovarišice izven Ljubljane.

Koncertu so prisostvovali med drugimi odličniki tudi banski šolski nadzornik g. Jeglič, ki je zastopal gospoda bana, prof. Silvo Kranjc v zastopstvu mestnega župana ter zastopnik komandanta divizije. Svoje tovariše in tovarišice so prišli poslušat predsednik JUU tov. Ivan Dimnik ter vsi važnejši funkcionarji sekcije JUU v Ljubljani s predsednikom tov. Kumljen na čelu.

Program, ki ni bil predolg, je obsegal skladbe najnovejše glasbene smeri. To so podarjali tudi glasbeni kritiki v svojih poročilih. Tako piše L. M. Š. v »Jutru« — »Seveda je material tega zbora inteligenčno kar najbolj zanesljiv, saj so učiteljske vrste že doslej dajale najbolj muzikalne pevce in glasbenike sploh« in dalje o programu koncerta: »Sporredi UPZ so si od nekdanj prizadevali, da dajo sodobnim glasbenikom kar največ besede. Tudi to pot je program navajal imena mlajših slovenskih skladateljev, mlajših, če že ne po letih, pa vsaj po nazorih in usmeritvah. ltd.«

V »Slovenskem Narodu« čitamo med drugim sledeče: »Delu UPZ se imamo v nemali meri zahvaliti, da je današnja zborovska produkcija, kljub vsem individualnim in kvalitnim razlikam avtorjev, še vedno dovolj močna in zlasti, da predstavlja velik korak naprej v primeri s tvorbo polpretekle dobe na tem področju.« (Fr. Sturm.)

Tudi v »Slovenca« čitamo v kritiki V. U. med drugim to-le: Učiteljski pevski zbor, ki si je po smrti našega velikega zbornskega skladatelja nadel ime »Emil Adamič«, je bil še nekdanj pod vodstvom dirigenta Srečka Kumerja vnet pristaš in pospeševalec domače moderne umetnosti. To svojo bitno potezo hoče zbor obdržati še danes, tudi pod novim vodstvom dirigenta Milana Pertota. Tako vsaj je bilo dano sklepati po sporedu, ki ga je izvedel ta zbor v tehi dnevi na svojem koncertu v veliki Filharmonični dvorani... Spored je z izjemo Adamičevih zajel samo moderne zbornske skladbe. S tem je že povedano, da si je tokrat zbor zopet naložil izredne

† Franjo Pogačnik

Saj ni mnogo treba: poslovilno pismo in vsa tragedija leži kakor na dlani. Čitam pismo in gledam nazaj — vseh menda trideset let, kar sem učitelja Pogačnika poznal — o leta, o življenje! Bil sem otrok, študent, ko je bil on že učitelj in nadučitelj v Št. Vidu. Videl sem ga v dobri volji, videl na delu pri prvih predstavah na našem podeželju in Cirilmetodova podružnica v Št. Vidu je bila med prvimi... Samozavestno je stopal po ljubljenskem Št. Vidu, prepričan, da stori, kar zahteva življenje od njega; ni iskal priznanja ne hvale, le miru in mirnega dela si je želel... Lepi časi so tonili v večnost, prihajali so vedno novi in prinašali nov nemir. In ničesar si ni Pogačnik bolj želel kakor miru, miru vsaj v Št. Vidu. Pa tudi Št. Vid je zvezan s tisoč verigami z našo ubogo in nemirno zemljo, tudi tja je pljusnil nemir, nemir celo v Pogačnikovo čredo. Da celo iz njegove črede, ki ji je kazal nekoč sam pot v svet, življenje, celo iz njegove čre-

Kaj naj si misli ta človek, ko zvé, da je vam monotonno v njegovi sredi, ker nočete dvigniti teh ljudi, nočete, da jim prožite ročice oblečeno v nadiševljeno »krem« rokavico? — V meni zatrepče stalno neugodno čustvo, če mi kak kmet s svojo trdo, žuljavo roko potrese desnico. Sramujem se svojih mehkih rok. Čudno je to, kajne? — Citajte (spet o čitanju!) Pribičevičevo knjigo »Seljak« in Bičeniča »Kako živi narod«. Potresle Vas bodo, če imate srce in vest.

Začenjam se jeziti in komaj se obvladam, da Vas ne vprašam: Ali Vas ni sram? Ali ni nesramno, da iščete gospoda, s katerim bi ubijali monotonijo vasi, a okrog Vas je toliko dela?

Povejte mi iskreno, kakšna je ta Vaša vas? Kakšne so ekonomske, kulturne itd. prilike? Uverjen sem, da so strašno zaostale kot v mnogih drugih vaseh. Poiščite vsaj kako deklé, dajti ji kako dobro knjigo, naučite jo kako se pospravlja v hiši, na dvorišču, na vrtu in drugod; poučite jo o kužnih boleznih.

Če Vaša vas ni zaostala, če je standard višji, boste pa lahko našli inteligentno družbo in razvedrilo — tedaj je monotonija nemogoča.

Se marsikaj bi vam lahko povedal! Pa samo še to! V odseku brezposelnih tovarišic in tovarišev sem našel mnogo krasnih deklet. »Krasnih« ne mislim v fizičnem pogledu (četudi sem sam mlad). Imponirale so mi s svojo pridnostjo in vztrajnostjo pri delu, četudi za to delo ne prejemo nobenega plačila, niti ga ne zahtevajo. One ne občutijo monotonije, a o razvedrilo ni govora pri njih, ker nimajo sredstev. Ena izmed njih mi je pravila: »Nisem odposlala prošnje za nameščenje, ker nimam denarja za kolke...« Pišite jim in vprašajte jih, kako naj ubijate monotonijo vasi!

Za oglas v časopisu ste dali 26 dinarjev — mogoče še več. Za ta denar bi bili lahko odkupili 3 »Abecedarke«.

Hvaležni bi vam bili oni, ki bi se naučili čitati.

Drugič več.

Priredila M. Š.

se mu celo mudi... Pa kaj bi, saj ne more občutka ponarediti nobeno pero, ko je vsemu dal sam pravilno obliko in točen ton:

»Ko delam tužen finale svojega bednega življenja... Reverendissime, dajte meni cerkveni pogreb kot kristjanu, ker je moja uboga trpinčena pamet kriva temu strahotnemu koraku — moji živci niso več sposobni za pravo misel. Postopek občine proti meni mi je uničil moje poslednje moči in mi strl eksistenco. Povzročitelje bo kaznoval Bog, ker jih bo vedno grizla vest, kaj so učinili proti meni, mirnemu in tihemu človeku... Trpim že dolgo, a mirno prenašam nesrečno življenjsko pezo... Moralo je priti, a grozna je odločitev in slovo, ko bi rad še dočakal pokoj, ki me je dosegel prežgodaj... Končam — ker se mi roka od razburjenja trese in že čutim bližajo se zadnjo uro. Odpustite mi vsi, ker odhajam in se poslavljam. Ne morem več... Z Bogom, ker sem Vas vse imel rad in Vas čislal. Vaš nepozabni Franjo Nesrečnež...«

In tedaj se je zgodilo vse, kakor je napovedal: Zadnja ura se je približala; njen udarec je odjeknil in zazvenelo so strune sočutja, ljubezni, tovarištva — in udarile huje ko strela iz jasnega, ki razje in uniči, a ugasne. Ta strela pa ne ugasne nikoli, dokler ne uniči novih življenj in ne potepta novih sreč, kajti nosi v sebi prekletstvo od onstran. Od tam pa prihajata le blagoslov in prekletstvo brez konca...

Tužna domovina, ki siliš svoje najboljše na prezgodnjo pot tja preko, kajti zapisan ti je trepet in nemir, dokler ne postaneš zopet tiha dolina, kjer bo v miru molil kmetič svojo večerno molitev, in miren popotnik s pokopališča na hribu začutil oni mir vesolja, ko posije božja milost in povrne mir vsem človeškim dušam. Franjo Nesrečnež je našel svoj mir.

Dr. P. Strmšek.

† Punčuh Leopold

V Dol. Logatcu je po kratki bolezni umrl v 82. letu starosti tovariš Leopold Punčuh, sreski šolski nadzornik v pok. Pokojni je bil dober in zaveden stanovski tovariš, vedno zvest učiteljskemu stremljenju za napredek šole ter učiteljskih pravic, četudi je bil mirnega in tihega značaja.

Rojen je bil v Idriji leta 1856. Dopržil je ljubljansko učiteljsko ter nastopil svoje učiteljsko mesto na Krasu v Košani, a le za kratko dobo, ko je prišel v žlahtno Vipavsko dolino na Col, kjer je plodonosno delal dobrih 10 let. Od tu je bil premeščen na novo ustanovljeno šolo poleg svojega rojstnega kraja v Sp. Idrijo, kjer je ostal do leta 1901, ko je dobil upraviteljsko mesto v Gor. Logatcu. Tu je zavzemal nekaj časa tudi župansko mesto. Po vojni je postal šolski nadzornik za logaški okraj ter bil v tej lastnosti tudi upokojen leta 1925. Poleg svojega poklicnega dela se je zanimal tudi za godbo in petje ter je bil vnet prireditelj raznih mladinskih in društvenih prosvetnih predstav. Veselilo ga je tudi vrtnarstvo in sadjarstvo.

Kot zvest in ljubezniv stanovski tovariš je bil vedno trden in zaveden član učiteljskega društva, kateremu je bil gotovo dobo tudi predsednik. Tudi v poklju je še sodeloval pri prosvetnih, gospodarskih in sokolskih društvih. Zapušča večjo družino, katera je pa vsa dobro preskrbljena.

Zvestemu in neumornemu stanovskemu tovarišu bo ohranjen časten spomin.

P. L.

Rangna lista

Popravki

Uhlir Mařenka, uč. v Komendi, je napredovala v VII. p. sk. 16. febr. 1933. in ne 26. febr. 1933.

Župan Ana, uč. v Vitanju, je napredovala v IX. p. sk. 6. febr. 1932. in ne 26. febr. 1932.

Zupančič Franja, uč. v Črneči vasi, je bila prevedena v IX. p. sk. 1. aprila 1931.

Kuntih Matilda, uč. v Mirni, je napredovala v VI. p. sk. 26. julija 1931. in ne 12. oktobra 1931.

Čekada Miroslav, učitelj v Sv. Jederti, je napredoval v VIII. p. sk. 9. novembra 1934. in ne 1. decembra 1934.

Pardubsky Rajko, učitelj v Hrastniku, je bil postavljen v IX. p. sk. 22. septembra 1932. in ne 9. novembra 1933.

Kopriva Ivan, učitelj v Zagorju ob Savi, je napredoval v VIII. p. sk. 26. junija 1933. in ne v VII. p. skupino.

Kopriva Jana, uč. v Toplicah pri Zagorju, je napredovala v VII. p. sk. 23. novembra 1932. in ne 20. aprila 1934.

Klun Franc, učitelj v Zagorju ob Savi, je napredoval v IX. p. sk. 20. novembra 1931. in ne 14. marca 1932.

Schwaiger Marija, uč. v Smartnem pri Litiji, je napredovala v II./I., t. j. v VI. p. sk. 12. januarja 1931. in ne 12. marca 1932.

Novčan-Kincl Julija, uč. v Laporju je napredovala v VIII. p. sk. 21. sept. 1933. in ne 21. oktobra 1933.

Gangl: Moja pot — 10 knjig. Navadna vezava 250, platno 320, pol usnje 540 din. Najlepše darilo za pridno mladino, kras za vsako knjižnico.